

4. Волинка К. Г. Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2000. 18 с.

5. Стахура Б. І. Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2016. 180 с.

6. Прієшкіна О. В. Права людини в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Правова держава*. 2017. № 26. С. 33–40.

Одержано 25.04.2020

УДК 343.982(477)

Олександр Олександрович Загуменний,

*ад'юнкт Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЮ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ФІКСАЦІЇ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Початок 2020 року знаменувався спалахом вірусу COVID-19 та введення карантинних заходів, що значно відобразились у всіх сферах життя, в тому числі й діяльності судових та правоохоронних органів. Все більшої актуальності набуває питання використання технічних засобів фіксації при дистанційному досудовому розслідуванні, тобто у режимі відеоконференції. Проведення процесуальних дій в режимі відеоконференції під час досудового розслідування (дистанційне досудове розслідування) регламентується статтями 225-229, 232 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), а під час судового розгляду (дистанційне судове провадження) – ст. 336 КПК України [1].

Крім цього, Вища рада правосуддя звернулась із пропозицією до Президента України та Верховної Ради України щодо внесення змін до процесуальних кодексів, які забезпечили право осіб на доступ правосуддя в умовах карантину, запровадженого з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19), в частині, що стосується проведення засідань органів судової влади в режимі реального часу через Інтернет та продовження (зупинення) строків на оскарження судових рішень. З метою своєчасного забезпечення реалізації вказаних пропозицій,

23 квітня 2020 року вступив в силу Закон України «Про внесення зміни до пункту 20-5 розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та розгляду окремих питань під час судового провадження на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». Це ще раз засвідчує про актуальність питання використання та удосконалення дистанційної форми кримінального впровадження в умовах поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) [2].

Важливе значення надається використанню технічних засобів фіксації в дистанційному досудовому розслідуванні. Застосування технічних засобів фіксації, у тому числі і звуко-, відеозапису передбачено у главі 5 «Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення» (ст. ст. 103-107). Відповідно до ст. 103 КПК України процесуальні дії під час кримінального провадження можуть фіксуватися: 1) у протоколах; 2) на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії; 3) у журналі судового засідання. Носіями інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії, є матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії, які містять відомості про обставини, установлені під час проведення таких дій. Протокол є обов'язковим засобом документування процесуальних дій, результати яких можуть використовуватися як докази у кримінальному провадженні. Такі способи документування, як звуко- та відеозапис, за повнотою, точністю і об'єктивністю відображення перевершують протоколювання. Інформація зафіксована під час проведення процесуальної дії за допомогою технічних засобів фіксації повинна бути долучена до протоколу процесуальної дії як додатки. Ними можуть бути стенограми, аудіо-, відеозаписи процесуальної дії, що пояснюють і збагачують зміст протоколу (п. 3 ч. 2 ст. 105 КПК України) [1; 3, с. 7].

Якщо за звичного порядку проведення слідчих (розшукових) дій технічні засоби застосовують переважно з метою виявлення слідів чи інших об'єктів, фіксування ходу дії та отриманих результатів, то в дистанційному досудовому розслідуванні визначальне значення має створення за їхньою допомогою повноцінних умов для

отримання й передачі інформації на відстань в режимі реального часу, належної якості звукового сигналу і відеографічного зображення, за умови одночасного й повноцінного сприйняття інформації із кожного з віддалених місць, в якому відбуваються події, що пов'язані сутністю і єдністю завдань допиту чи впізнання. Крім того, під час проведення дистанційного розслідування слідчий, прокурор чи слідчий суддя, що прийняв рішення про проведення слідчої (розшукової) дії в режимі відеоконференції, зобов'язаний забезпечити неможливість витоку відомостей про таку дію, що може призвести до розголошення даних досудового розслідування, зокрема й запобігти витоку таких даних шляхом несанкціонованого втручання сторонніх осіб у роботу засобів зв'язку [3, с. 12-13].

Термін дистанція (фр distance - лат. distantia) в буквальному перекладі означає відстань, проміжок між чим-небудь (у просторі, часі тощо). Дистанційний (прикметник до дистанція) - той, який здійснюється або діє на певній віддалі, дистанції; пов'язаний з дією на відстані. Дистанційно (прислівник) - на відстані, за допомогою засобів зв'язку [4, с. 300].

Також підлягають обов'язковій фіксації за допомогою технічних засобів відеозапису (ч. 9 ст. 232 КПК України) хід і результати слідчої (розшукової) дії, проведеної у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (допит осіб, впізнання осіб чи речей) [1].

Відеоконференцзв'язок – це технологія, яка забезпечує одночасно двосторонню передачу, обробку, перетворення та надання інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу [5]. Відеоконференція є однією з найсучасніших телекомунікаційних технологій інтерактивної взаємодії, яка може слугувати досягненню цілей кримінального провадження; це інформаційна технологія, що забезпечує одночасно двосторонню передачу, обробку, перетворення і візуалізацію інтерактивної інформації на відстань в режимі реального часу з допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки.

Під час досудового розслідування КПК України передбачає проведення тільки двох слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції – допиту осіб (у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб) та впізнання осіб чи речей. Ці дії спрямовані на отримання (збирання) або перевірку доказів у

кримінальному провадженні. Застосування технічних засобів і технологій не повинно перешкоджати реалізації наданих учасникам слідчої (розшукової) дії прав та виконанню їхніх процесуальних обов'язків. Застосування технічних засобів відеозапису з метою фіксування ходу і результатів слідчої (розшукової) дії, що проводиться у режимі відеоконференції, здійснюється слідчим, прокурором або за його вказівкою спеціалістами експертно-криміналістичних підрозділів за місцем перебування процесуальної особи, яка проводить таку дію, та місцем складання протоколу. Відеозйомка повинна бути організованою з таким розрахунком, щоб у матеріалах відеозапису як додатках до протоколу слідчої (розшукової) дії містилася уся потрібна інформація, яка відображає події, що відбувалися під час слідчої (розшукової) дії в кожному з місць її проведення. Така вимога вказує на доцільність застосування для фіксування ходу і результатів слідчої (розшукової) дії, проведеної у режимі відеоконференції, декількох відеокамер. Зміна зовнішності й голосу особи, якій забезпечується захист і яка бере участь в діях у режимі відеоконференції, становить технічне завдання, виконання якого слідчий, прокурор повинен покласти на спеціалістів, переконавшись особисто в тому, що за створених умов особу неможливо упізнати.

Покликане служити засобом прискорення і полегшення діяльності з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, застосування звуко- та відеозаписувальних технічних засобів часто втрачає свою ефективність за умов непрофесійних дій уповноважених осіб. У практичній діяльності порядок застосування звуко-, відеозапису при проведенні слідчих (розшукових) дій, а також процедура оформлення такого факту супроводжується типовими помилками процесуального та організаційно-тактичного характеру. Незважаючи на широкі можливості зазначених технічних засобів фіксації в кримінальному провадженні, на практиці їх застосування здійснюється не на повну потужність. Це пояснюється, зокрема, й відсутністю чітких, однозначних та повних рекомендацій щодо звуко- та відеозаписувальних технічних засобів у

вказаній сфері, відсутності достатнього технічного забезпечення та кваліфікованих фахівців.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 22.04.2020).

2. Про внесення зміни до пункту 20-5 розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та розгляду окремих питань під час судового провадження на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 13.04.2020 № 558-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558-20> (дата звернення: 22.04.2020).

3. Невгад В. В., Дударець Р. М., Саковський А. А., Климчук М. П. Проведення слідчих (розшукових) дій із застосуванням звуко- та відеозаписувальних технічних засобів : метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. 67 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

5. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції, під час судового засідання (кримінального провадження) : Наказ Державної судової адміністрації від 15.11.2012 № 155 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0155750-12> (дата звернення: 22.04.2020).

Одержано 25.04.2020

УДК 343.125.133(477)

Уляна Олегівна Заєць,

*ад'юнкт Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Сергій Євгенович Абламський,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального
процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Хар-
ківського національного університету внутрішніх справ*

**ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**